

Urkuprofessorin juhlakonsertissa soi nuori Bach

30.11. 2007

Professori Olli Porthánille Kotkan kirkon barokkityyliset urut ovat hyvin tutut.

Kuva: Raimo Eerola

Olli Porthán kehottaa kuulijoita tunnistamaan musiikista teemoja ja melodioita. Toinen tapa on päästää musiikki vain läpi.

Kotkan urkuviikko on puolivälissä, kun viikon vakiovieras, Suomen tunnetuimpiin urkutaiteilijoihin ja pedagogeihin kuuluva **Olli Porthán** asettautuu Kotkan kirkon urkujen polkimille.

Soitin on tuttu ja niin on myös Bach, jota hän illan konsertissaan soittaa. Silti Porthánin edellinen yö oli kulunut pitkään urkuparvella harjoitellessa - ja heti aamusta urkukurssilaisia opettamaan.

- Bach arvosti urkuja, joissa on voimakas sointi, jyrisevä basso ja upea tuttisointi, Olli Porthán kuvailee Kotkan barokkiurkujen sopivuutta Bachin musiikkiin.

Silbermann-urut, jonka tyyliset Kotkassakin on, oli kaikkein lähimpänä sitä ideaalia, jota Bach soittimelta halusi. Ainoa asia, johon Bach Silbermanneissa oli tyytymätön, oli niiden viritys.

Niinpä Kotkan Silbermann-tyyliseen soittimeen tehtiin viritys, jonka Bachkin olisi hyväksynyt.

Olli Porthán pitää Kotkassa eräänlaisen juhlakonsertin joulukuussa koittavan 50-vuotissyntymäpäivänsä kunniaksi.

Syntymäpäivä on Porthánille kuitenkin vain aasinsilta päästä soittamaan kolmeen hänelle tärkeään paikkaan. Janakkalan kirkon pohjoissaksalaistyyllisillä barokkiuruilla hän jo konsertoikin. Kolmas tärkeä konserttipaikka on Paavalin kirkko Helsingissä, jonka urut edustavat myöhäisromantiikkaa.

Kaikissa uruissa on pillit, koskettimet, ilmansyöttö ja koneisto, mutta miten ne on toteutettu ja minkälainen sointi syntyy, tekee soittimesta persoonallisen. Urkutaiteessa musiikki, soitin ja ajankohdan esittämistapa liittyvät olennaisesti yhteen.

- Siksi on hankalaa siirtää yhteen kirkkoon valmistamansa ohjelma johonkin toiseen paikkaan, tai itse asiassa se on mahdotonta.

- Mutta se juuri tekee urkujen soittamisen haasteelliseksi ja mielenkiintoiseksi.

- Työtä se myös vaatii ja jopa erilaisten soittotekniikoitten hallitsemista.

Olli Porthán on toiminut Sibelius-Akatemian urkumusiikin opettajana vuodesta 1980 ja professorina vuodesta 1988.

- Nuoria ja taitavia urkureita on tullut varsin parin viime vuosikymmenen aikana esiin, jotka ovat motivoituneita ja saavuttaneet erinomaisia tuloksia.

Oikeastaan urkumusiikki on elänyt viime aikoina eräänlaista kukoistuskautta. Porthán viittaa lukuisten urkujen rakentamiseen ja vanhojen restauroimiseen.

Vaikka Kotkan urkuviikko on osoittautunut piristymisen merkkejä, yleisöä on tämän viikon konserteissa käynyt entistä enemmän, Olli Porthán haluaa olla realistinen: suurten massojen lajiksi urkumusiikista ei ole, vaikka kirkon urkuparvella olisi minkälainen lajinsa helmi tahansa.

Mutta silti Porthán kehottaa yleisöä tulemaan urkukonserttiin ja avoimin mielin. Lähestymistapa musiikkiin voi olla emotionaalinen (antaa musiikin huuhdella tunnetason läpi) tai siihen voi lisätä ripauksen älyllisyyttä (yrittää tunnistaa jonkin teeman tai melodian pätkän). Jos älylliselle tielle lähtee, kahden tai kolmen kuuntelukerran jälkeen teos alkaa jo aueta jo enemmän.

Olli Porthán esittää Kotkan kirkossa Bachin nuoruuden ajan musiikkia. Sitä, johon 300 vuotta sitten kuollut Dieterich Buxtehude suuresti vaikutti.

- Bachin aikana oli vallalla näkemys, että musiikki on ilmaisua, joka kantaa sisällään affekteja, voimakkaita tunteita, jotka voi löytää myös omasta itsestään.

- Musiikkiteos pyrittiin rakentamaan samalla tavalla kuin puhe, niin että se vaikuttaisi kuulijaan, jonka mielentila saataisiin kääntymään katarsiksen kautta.

Porthánin mielestä Bachin musiikki on kuin vuoropuhelua, jossa kukin ääni vaatii oman huomionsa.

Eija Anttila